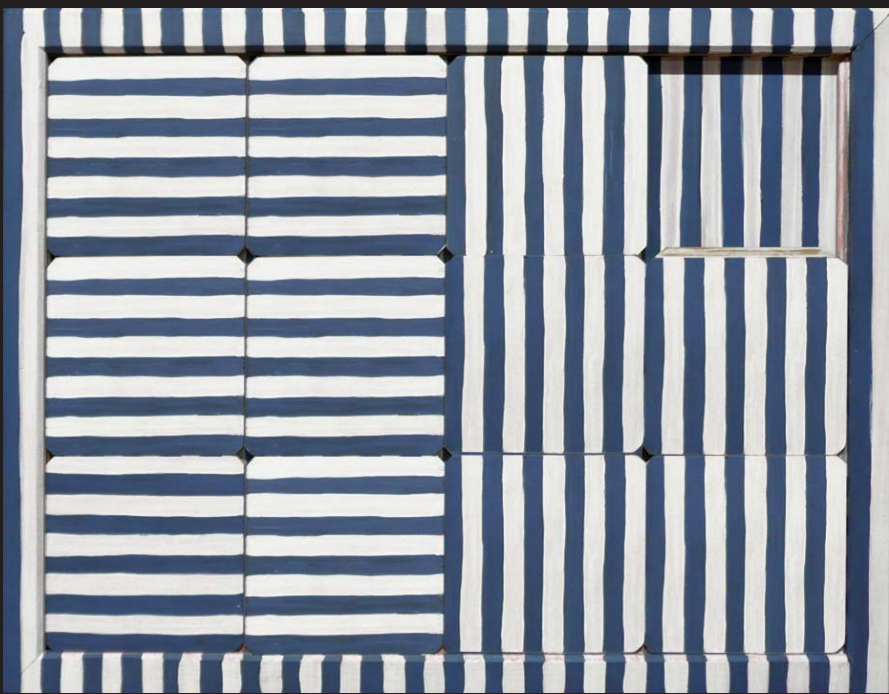

ARTIGA ⁷

Novembre
2008

REVISTA D'ART I PENSAMENT CONTEMPORANI

// Portada

ALVAR CALVET

Camisa blava o Diesel

**COL·LECCIONISME.
PATRIMONI, PASSIÓ I NEGOCI.**

// ANTONIO SALCEDO

.....
.....
Per què i per a què és necessari el col·leccionisme públic?
.....

Col·leccionar obres d'art té uns orígens que es remunten al segle III aC; és a dir que des de l'antiguitat clàssica l'home s'ha preocupat de reunir obres i objectes que per diverses raons s'han considerat valuosos i importants. Des de llavors i fins als nostres dies la major part dels museus del món han tingut el seus inicis en aquestes col·leccions. Moltes d'elles han estat de caràcter privat que, després, per donacions o convenis han passat a ser de propietat pública.

El col·leccionisme públic i privat ha estat fonamental per al desenvolupament de l'activitat artística en general. El mercat de l'art difícilment existiria sense els

col·leccionistes, sense els encàrrecs públics. El col·leccionisme també ajuda a potenciar les tendències i a promocionar els artistes, no només amb les seves compres, sinó també en passar les seves obres a formar part d'una col·lecció, es donen a conèixer, guanyen prestigi i, en el cas de les col·leccions públiques, la seva obra s'integra al patrimoni de la comunitat. A la vegada les obres donen categoria a la col·lecció, en la mesura que aquesta va guanyant en importància, de manera que es va augmentant el pes cultural de la ciutat, de la comarca o del lloc al qual pertanyen.

Òbviament es fa necessària una política cultural en aquest sentit. Les diputacions i els ajuntaments han de tenir els seus assessors, els seus experts que els aconsellin i orientin en les seves adquisicions. Això permetria anar més sobre segur en el moment de les compres o adquisicions. Tenim exemples a les nostres comarques de determinades adquisicions que més valdria no haver-les fet perquè, a part de malbaratar els diners públics, el que fan és desgraciar un espai comunitari.

Creiem que és obligació de les nostres institucions i dels nostres governants no només protegir el nostre

patrimoni, sinó augmentar-lo. Indiscutiblement s'ha de conservar el que tenim, però s'ha d'actuar amb intel·ligència i visió de futur per adquirir obres d'art contemporani, d'art actual. Una bona col·lecció d'art contemporani és un excel·lent índex del nivell cultural de la ciutat i és, també, un valor de canvi que pot permetre al museu o la institució, deixar-la o intercanviar-la amb altres col·leccions, amb la qual cosa es potencia el nom de la institució i s'ofereix un ventall més ampli de coneixement a la comunitat. Tant de bo, que dins de les iniciatives que es duen a terme per promoure Tarragona per la capitalitat europea el 2016, es compti amb fomentar una política en aquest sentit. El futur Centre d'Art Contemporani que es preveu per a la ciutat podria ser la seu d'una bona col·lecció d'art actual. No cal recordar que no només els artistes estan necessitats d'un centre de creació, sinó que també és molt important que el públic en general tingui un lloc on pugui veure l'art més recent, un art que forma part de la seva cultura i del seu temps.

.....
Imatge – Marià Fortuny, *El col·leccionista d'estampes*.
.....

COL·LECCIONISME D'ART, PARLEM-NE

// MARC FERRAN

Director del Centre d'Art Cal Massó

Aquesta tardor a Cal Massó hem estrenat un cicle de conferències, amb la voluntat que tingui continuïtat en el futur, perquè creiem que en tot centre d'art cal que la reflexió sobre tot allò que es mou al voltant de la creació plàstica i visual ha de tenir una presència important en la seva programació. Aquest cicle l'hem encetat per parlar del col·leccionisme fent especial atenció a la seva cara més crematística, el negoci que es genera al seu voltant. Abans d'entrar en el seu contingut cal dir que la coordinació ha estat de la mà de l'empresa de serveis culturals L&B i que ha comptat amb el bon treball de la Cecília Lobel i de l'Adela Bertran.

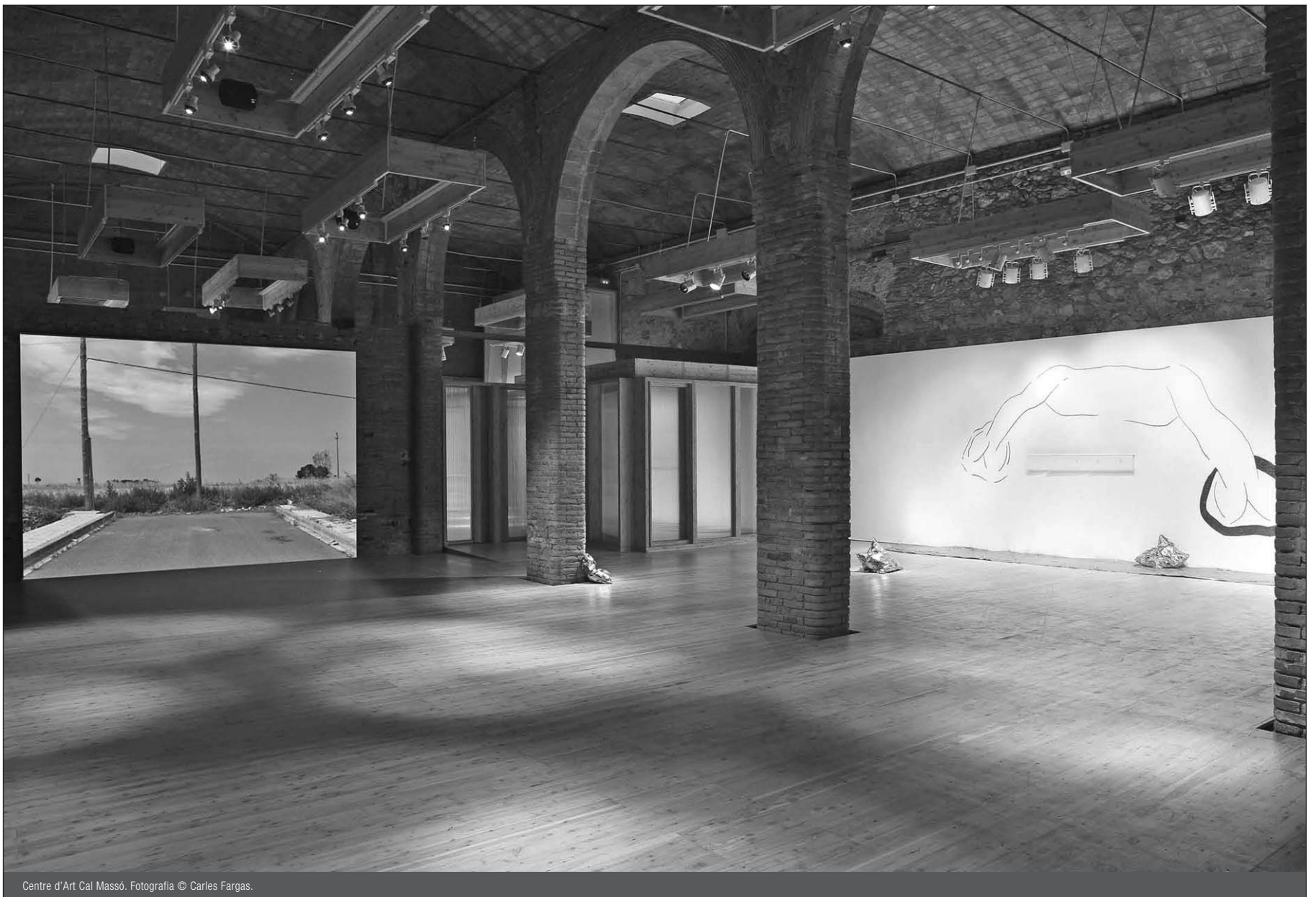
El cicle s'ha compost de quatre jornades. En la primera vàrem comptar amb el crític d'art i comissari independent David G. Torres. La seva intervenció, excel·lent, duia per títol: «*El col·leccionisme d'art: un estat de la qüestió*», que contràriament al que a vegades passa, no va ser pas una mera aportació de dades, sinó una veritable reflexió

sobre el col·leccionisme i el seu mercat. La segona de les jornades era una de les més esperades, no en va comptàvem amb la directora d'ARCO, Lourdes Fernández, que va estar acompanyada per Macu Moran, responsable d'ARNET –el portal més important de difusió i venda d'art per Internet–, amb una intervenció que es va centrar, lògicament, en les fires d'art i el comerç de l'art a través de la xarxa. Mentre estic escrivint aquestes ratlles encara queden pendents dues de les jornades: la primera, que comptarà amb la presència d'Aurora Zubillado, directora de SOTHEBY'S Barcelona, i Cecília Lobel i que du el títol: «Un mercat en expansió: les subhastes i la novetat de l'art xinès», i, la darrera, amb una taula rodona amb col·leccionistes públics i privats.

Fins ara, el cicle ha tractat aspectes molt interessants del món que envolta el negoci de l'art, però si us he de ser sincer, a mi se m'han plantejat un parell de dubtes. El primer, respecte al contingut de les conferències i en el marc on s'estan realitzant. La primera pregunta que em faig és si ens correspon a nosaltres, com a centre públic d'art contemporani que som, reflexionar sobre l'art com a negoci. A meitat del cicle, aquest dubte encara no l'he resolt. D'entrada, però, i com deia al principi, hem de donar les eines per poder reflexionar sobre allò que

envolta la creació, i aquesta com a negoci és un aspecte més. També, un cicle com aquest ens ha permès aproximar-nos a un públic que, interessat per l'art, fins ara encara no havia fet ús de Cal Massó –col·leccionistes particulars i gent interessada en el mercat de l'art, no tan galeristes, que amb més o menys assiduitat han trepitjat el nostre espai.

L'altre dubte va lligat a una part de la interrogació que ens proposa el títol del cicle: *passió o inversió?* A mi, la veritat, sempre m'ha costat visualitzar cap mena de lligam entre el negoci i la creació. Se'm fa difícil veure el comerç de l'art com un negoci (entenc que negoci és aquella activitat que té com a únic objectiu treure un benefici d'allò que fa). Per a mi, és clar que la realització de qualsevol obra d'art necessita un context de plena llibertat creativa, és a dir, que no tingui cap mena de condicionant, i crec que aquestes condicions no les pot trobar quan el que s'està realitzant és un producte destinat a la venda. Em direu que aquesta és, potser, una visió romàntica de la creació, no us diré pas que no. Per això, per a mi, el col·leccionisme només pot néixer de la passió. Sé que bona part dels assistents i conferenciants al cicle no estaran pas d'acord amb mi, però només es tractava de parlar-ne, oi?

JOSEP MARTÍNEZ COL·LECCIONISTA DE FOTOGRAFIA

// JORDI PARÍS

Director del Museu de Valls

Aquest any 2008 s'inicien els actes de commemoració del centenari del naixement del fotògraf Henri Cartier-Bresson. El Museu de Valls no ha volgut desapropiatar l'esdeveniment per mostrar una de les col·leccions més singulars del nostre territori, la de Josep Martínez, de Valls, una persona apassionada per la fotografia i molt especialment per Cartier-Bresson.

Gràcies al llibre *Estètica fotogràfica* de Joan Fontcuberta, l'any 1984 Martínez es va enamorar del fotògraf francès. Des d'aleshores s'ha dedicat a adquirir-ne obres fins aconseguir un centenar d'imatges, moltes d'elles *vintage*. És una col·lecció pràcticament única a tot l'estat espanyol. Però la seva passió el va portar més enllà, es va posar en contacte directament amb l'autor i va aconseguir que li dediqués el centenar de llibres que tenia sobre el fotògraf. L'any 2002 va promoure la publicació de la seva biografia: *Cartier-Bresson. El ojo del siglo* a càrrec del Cercle de Lectors de Barcelona. Finalment l'any 2003, arran de

l'antològica que la Fundació "la Caixa" li va organitzar al CaixaForum, el va poder conèixer personalment.

Però el seu interès per la fotografia ve de més enllà. S'hi va afeccionar als anys seixanta. Des d'aleshores ha anat amb la seva càmera captant molts instants irrepetibles. Aquesta afecció l'ha portat a conèixer molts fotògrafs, algun dels quals ha conegut i retratat i dels quals també n'ha col·leccionat imatges. Podem parlar de clàssics com Francesc i Pere Català Roca, Joan Colom, Xavier Miserachs, Oriol Maspons, Ricard Terré, Virxilio Viéitez, Colita, Schomer, Sebastiao Salgado, Eikoh Hosoe o Martine Frank. També de generacions més joves com Joan Fontcuberta, Toni Catany, Castro Prieto, Ouka Leele, Manuel Laguillo, Kim Manresa i Ribas Prous, només per citar-ne alguns dels més coneguts. Amb tots ells ha parlat de fotografia, n'ha comprat llibres, els ha visitat al seu laboratori i ha seguit les seves exposicions.

Però la seva col·lecció també pot mostrar imatges de grans fotògrafs internacionals, a part del mestre Cartier-Bresson, als quals no ha conegut, però que l'han seduït: Nadar, Disderi, Baldus, Stieglitz, Steichen, Bill Brandt, Eisaesntaedt, Salomon, Capa, Seymour, Rodger, Bischof, Ernst Haas, René Burri, Margaret Bourke-White, Gisèle Freund, Brassai, Jean Dieuzaide, Arnold Newman, Doisneau, Boubat, Man Ray, Dora Mar, Halsmann, Elliott Erwitt,

Douane Michals, Cecil Beaton, Richard Avedon, Irving Penn, Helmut Newton... És ben bé una història de la fotografia dels segles XIX i XX.

Tot aquest coneixement, l'ha posat al servei de la fotografia preparant exposicions, fent de jurat en concursos, publicant articles a la premsa i col·laborant en revistes específiques.

Algú pot pensar que el col·leccionisme només està reservat per aquells que tenen grans fortunes. En molts casos és així, però no sempre. El cas de Josep Martínez és un exemple ben clar. Ell era, ja que ara està jubilat, un treballador de banca que amb els seus estalvis ha anat adquirint aquelles imatges que el captivaven i quan amb això no n'hi hagut prou, ha demanat crèdits per poder aconseguir aquella peça desitjada. L'intercanvi, amb altres fotògrafs o col·leccionistes, també ha estat un recurs que no ha desapropiatar. Tot per poder fer satisfer la seva passió per la imatge.

Centenars d'imatges, de llibres i revistes de fotografia guardades gelosament a casa, donen testimoni de l'esperit col·leccionista de Josep Martínez. Aquest any n'hem pogut conèixer un aspecte gràcies a l'exposició de fotografies de Cartier-Bresson.

LES MANS, UN LABORATORI EXPERIMENTAL

// GREGORIO BERMEJO

La Comella. Tarragona, novembre del 2008.

.....
Eduardo Chillida
Obra 1980-2000

.....
CaixaForum Tarragona. Setembre – novembre
.....

L'obra d'Eduardo Chillida és una de les gran aportacions culturals del segle xx i la mostra que ara s'exposa a la sala de CaixaForum és una magnífica representació dels recursos expressius i els materials que ha fet servir: dibuix, gravat, *collage*, ferro, ceràmica, alabastre... Sobre l'exposició hi ha variats aspectes que cal ressenyar: la simplicitat de les formes, l'economia de medis, l'oportunitat dels acabats, el llenguatge acurat i, el més remarcable, la capacitat de crear una tensió espiritual a l'espectador que contempla les obres.

De l'obra es desprenen idees i sentiments que conviden a la reflexió i són el testimoni clar que són vives i que comuniquen valors respectables.

Les mans

.....
A la mostra, hi ha uns dibuixos de mans que van ser per a ell un referent conceptual en tot el procés de producció

escultòrica. La tensió que provoca cada una de les falanges és meditada i transportada a les torsions del ferro. Cada una de les voltes i cavitats que conformen els dits en replegar-se recreen un espai metafòric, una arquitectura simbòlica que presenta elements estructurals que comprimeixen l'espai. La compressió és tal que ens obliga a indagar en les torsions del material, en les fugues visuals, en els corredors de sortida i, especialment, en tot allò que explica, sense paraules, les fonts del misteri. L'obra de Chillida ens indueix a passejar pel camí del saber, a indagar en el llenguatge per desvetllar-lo.

Especialment sensible als signes que emergeixen del món, els mira com un enigma que ha de dipositar en l'obra, que ha de fer visible en la matèria. La mà en moviment és un laboratori de formes infinites i en aquesta acció dinàmica es troba implícita la construcció temporal de la realitat i la necessitat de saber.

El saber

.....
L'escultor obté saber de la pràctica de l'art, de la capacitat suggeridora que desprenen els seus missatges, del contacte amb la matèria i del tractament que aplica en el llenguatge personal. Els misteris que presenta l'escultura de Chillida no són mutilacions de la unitat, són resolucions arquetípiques que tenen tendència a la reconciliació de l'ànima humana. L'obra és present i en silenci, «plantada» com un arbre; així és sempre una aproximació amb l'agent actiu que estructura la totalitat. El projecte de Tindaya a Fuerteventura és en aquesta

direcció: la de crear un espai de reflexió que orienti els sentiments de les persones cap a una comunitat amb la natura i amb l'enigma que segrega la muntanya. La cambra central il·luminada pel sol i la lluna és una rèplica de grans proporcions de l'espai que genera el buit de la mà.

La matèria

.....
Naturalment també s'obté saber de l'experiència directa amb la matèria, segurament els primers homes, manipulant-la, jugant amb ella, van construir-nos les mans i les idees. L'home, després de l'evolució biològica, ha provocat l'evolució tecnològica i aquesta ha estat una pràctica de les mans, un construir-se amb l'artifici. La cavitat a la muntanya també és una al·lusió al temple caverna, a l'espai primigeni que ens presenta la llum com a espectacle del món. Aquest projecte té referències directes a l'exposició en una obra d'alabastre.

Com a conclusió, ha calgut esperar que l'evolució tecnològica posés a disposició de l'escultor sistemes per tallar grans masses de pedra per foradar la muntanya, també una siderúrgia avançada i grans premses hidràuliques per poder doblegar el ferro i dotar-lo d'un poder allunyat de l'escala humana. Aquesta descomunal força controlada amb precisió és la que defineix, en gran part, el tractament que Chillida aplica a la matèria. L'escultura més emblemàtica en aquest sentit és *El peine del viento* a San Sebastián.

□ **Ramon Ferran**

Museu d'Art i Història de Reus. 29 octubre – 12 gener

Ramon Ferran és un home i un artista compromès socialment i política, professor estimat i respectat, persona honesta i solidària. Ha arribat a gran amb envejable energia i ment clara, això li permet gaudir d'un reconeixement públic que ha trigat a fer-se material. L'exposició i el catàleg del Museu de Reus mostren els seus treballs de formació, escultures i maquetes, l'obra de medallista que li ha donat prestigi i l'ha ajudat a viure i, el més important, la ingent tasca com a gravador, introductor dels principis informalistes a una tècnica ancestral, renovador del llenguatge i dels procediments del gravat, premiat i reconegut internacionalment. Una obra que més enllà de la innovació tècnica, presenta formes i temàtiques implicades en la seva filosofia de vida i el seu compromís humà. **A. R.**

□ **Josep Salmerón**

Museu de l'Ebre. Tortosa
Setembre – novembre

Salmerón presenta un treball gestat i realitzat expressament per a aquesta exposició, a la qual l'artista no ha volgut posar nom. Promoguda per l'Aula d'Art de la URV del Campus de les Terres de l'Ebre, s'hi exposen teles intenses, de gran format, amb predomini del blanc i el negre, amb alguns lleugers apunts de color. Amb elles l'artista acara el públic movent-lo a la reflexió i se situa en una línia de continuïtat respecte el seu treball anterior. **I. F.**

□ **Pintar sobre la història**

Museu de Valls. 22 novembre – 6 gener

Exposició de la Col·lecció d'Art Contemporani de la Fundació "la Caixa". Una selecció de pintures i escultures dels anys seixanta i setanta organitzada pel crític d'art Valentí Roma especialment per a Valls ens acosta els artistes de la generació que va consolidar les tendències contemporànies internacionals a Espanya. Temàticament s'imposen les obres implicades en la situació social i política dels anys de la fi del franquisme i la transició democràtica amb exercicis de memòria i revisió històrica, reivindicació de les llibertats, denúncia del malestar social i aposta per una cultura oberta. Equip Crònica, Tàpies, Martín Chirino, Canogar, Saura. Guinovart, Millares, Eduardo Arroyo, Oteiza i Ràfols Casamada, hi estan representats amb obres rellevants. **A. R.**

□ **Paisatges del sud**

| Fundació Caixa Tarragona

www.caixatarragona.es/esp/sec_16/obrasocial.html

Vint-i-set artistes actius entre final del segle XIX i la segona meitat del segle XX, han estat seleccionats per la seva vinculació a la Catalunya meridional. Suposo que el paper de la comissària, Lluïsa Sala Tubert, no ha estat fàcil. En tot cas podem destacar la presència d'obres com les de Santiago Rusiñol i Jaume Mercadé. Potser en determinats autors es podrien haver triat obres més lligades a la tesi de la mostra, com ara la peça de Mariano Rubio, o que expliquin millor les aportacions de l'artista a la tradició pictòrica catalana o, com a mínim, a una certa línia creativa local, i ara em refereixo a Ferran Arasa. Imagino les dificultats per obtenir peces de Picasso, de qui es fa una àmplia ressenya al catàleg; no sembla tan complicat en el cas de Miró, de qui es podrien haver mostrat obres més significatives. Una segona mostra hauria de completar l'exposició actual. **M. D.**

□ **Toni Navarro | Imatges d'un fotògraf sense càmera**

Espai Pep Escoda. Comte, 8 - Tarragona

Toni Navarro ha titulat el seu darrer treball *Imatges d'un fotògraf sense càmera*. El títol és un decàleg de les intencions de l'artista. A partir d'un encàrrec del festival Scan i KRTU, d'obtenir imatges dels coneguts teòrics de la fotografia Christian Caujolle, Radu Stern i Joan Fontcuberta per tal d'il·lustrar la publicació que recollirà la conferència pronunciada al Teatre Metropol en què els tres reflexionaven sobre el paper de la imatge en la societat actual, Toni Navarro els va proposar que es deixessin fotocopiar el rostre directament sobre la màquina per després jugar amb fragments obtinguts estripant les fotocòpies. Naturalment Christian Caujolle, Radu Stern i Joan Fontcuberta van accedir-hi i el resultat s'avança ara a la l'Espai Pep Escoda. Davant d'aquestes imatges podem dir una cosa: sempre s'agraeix que el fotògraf doni un punt de vista personal al seu treball, que arrisqui, que vagi al límit. **M. D.**

□ **Valentí Canadell**

| Retrospectiva en blanc i negre

Castell de Masricart

La Canonja

80 fotografies de Valentí Canadell reflecteixen com era Tarragona durant els anys 50 i 60. Després d'una passejada per l'exposició un es queda una mica perplex. M'explico. Diuen els comunicòlegs, que la globalització és un fenomen del segle XXI; doncs és que no han vist les fotografies de Canadell, perquè la xica que va al darrere de la Vespa, amb les cames creuades i un mocador al cap, és a Tarragona, però recorda les pel·lícules de Visconti o Rossellini de l'època, o podria ser un fotograma d'una pel·lícula rodada a París per François Truffaut o Claude Chabrol. Les instantànies tenen la propietat de recordar-nos com érem fa quaranta anys i, de pas, ens diuen que l'emboïll de tot plegat era igual aquí, més enllà de l'Ebre o dels Pirineus. La pregunta és: què passava pel cap de tota aquella gent? **M. D.**

□ Amadeu Anguera

.....
Antiga Audiència. Plaça del Pallol. Tarragona
 .....

Si us agrada l'art clàssic i el *reggaeton*, més valia no treure el nas per l'Antiga Audiència. El que allí hi havia no s'assembla a res que abans hagueu vist. Concretant: una projecció de vídeo, una instal·lació, un mural, dibuixos, retalls, restes de les accions de l'home estampa, cartells que recullen breus pensaments, teles realitzades amb gotejat... en fi, un bon grapat de creacions d'un dels artistes més interessants i ocults de Tarragona. Alguns dibuixos i teles de petit format sintetitzen el seu llenguatge, concreten un lèxic ric i exuberant, produeixen innumerables sorpreses, ens fan pensar, ens fan estar de bon humor i, segons com, actuen com un potent licor estomacal. Es pot demanar més? Sí, que l'artista continuï per aquest camí.

M. D.

□ El vel de Verònica

.....
Fundació Forum
Casa Canals. Tarragona
 .....

L'exposició està formada per obres de la col·lecció de la Fundació Forum. És una prova que el projecte d'un centre dedicat a la fotografia, d'alt nivell i ambiciosos objectius, és més que una hipòtesi. Basat en la realitat palpable d'un fons i una experiència professional demostrada, té opcions d'enriquir la vida cultural de Tarragona. El tema del retrat és el nexa comú de la mostra, com es desprèn del títol que es refereix al mític retrat de Jesús on la sang i la suor van ser revelador i llum de l'estampa. Retrats fets els darrers 50 anys per grans fotògrafs catalans, espanyols i internacionals, rastregen els diferents corrents estètics que han fet evolucionar la fotografia i les variables modernes del gènere. **A. R.**

□ Nulles 08. Segona edició d'un projecte singular

.....
Nulles. Del 22 de novembre al 14 de desembre
nulles2008.blogspot.com
 .....

Nulles 08 és un esdeveniment que tracta les relacions entre la vida, el treball i la cultura en el medi rural. Una exposició de vídeo, instal·lacions i fotografia, un cicle de cinema, un altre de debats i un concert són els elements per reflexionar sobre els canvis del paisatge, dels mètodes de treball, de les relacions humanes i de l'urbanisme. Tot parteix de la hipòtesi que l'art no és una activitat generadora d'imatges decoratives, estètiques o testimonials sinó un espai de pensament, crítica i revelació de realitats que cal fer visibles. Durant el certamen s'inaugura una oficina de turisme i un espai cultural junt al celler de César Martinell.

A. R.

□ Oriol Teixidor

**I Fe (1a part) «ab initio»,
 hierofanies i altres revelacions**

.....
Artloft. Octubre – 19 desembre
www.anquins.com/artloft.htm
 .....

Art Loft mostra el creador barcelonès Oriol Teixidor. Una exposició que gira entorn del sentiment religiós que li va despertar la contemplació de determinades obres d'art. El treball es caracteritza per estar acuradament realitzat, per utilitzar diverses tècniques i mitjans: pintura, fotografia, escultura, objectes. Una obra que sorprèn per l'aconseguida fusió entre l'objecte real i la imatge reproduïda i per la riquesa polisèmica, amb obres plenes de suggeriments, com l'inici de la vida, la creació artística, el viatge, el temps, etc. L'ús dels colors negre i daurat doten els objectes d'un caràcter singular, malgrat que utilitzi objectes corrents que l'artista transforma i sacralitza. **A. S.**

□ Agustín Ruiz

.....
Galeria Camila Pérez. El Vendrell
 .....

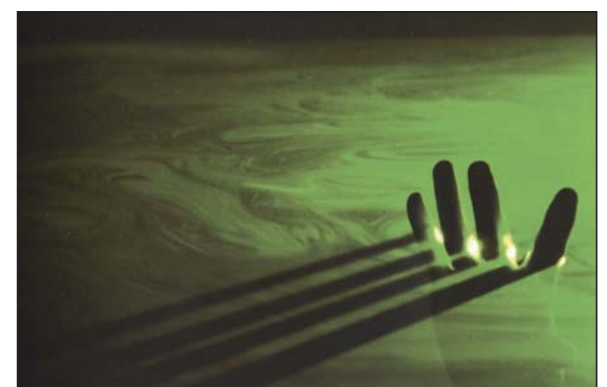
El Vendrell aposta per la ceràmica contemporània. Tenim la mostra dels artistes guanyadors de la IV Biennial Internacional de Ceràmica al Portal del Pardo (1r premi per a la suïssa Rebecca Maeder) i, simultàniament, a la Fundació Apel·les Fenosa, una exposició documenta l'amistat que Llorens Artigas va mantenir amb Fenosa. En aquest context la Galeria Camila Pérez Salvà aposta pel treball d'Agustín Ruiz de Almodóvar, de qui exposa peces escultòriques amb marcat caràcter arquitectònic. Són volums sòlids, de reduïdes dimensions, que en alguns moments semblen maquetes, on la matèria estableix un diàleg entre densitat i espai. L'eterna dicotomia plena d'incerteses i revelacions que Ruiz de Almodóvar focalitza en la dualitat on la matèria ocupa l'espai i perdura en el temps. **M. D.**

□ Anna Marín | I tu (...) mires?

.....
Cal Massó. Reus
 .....

Amb idees bones i senzilles Anna Marín (Figueres, 1965) ha resolt el repte que significava exposar els seus treballs a Cal Massó, on ha ideat un mostra específicament adaptada i pensada per aquest espai. L'exposició està concebuda en dos espais ben diferenciats, en un es poden veure tres imatges fotogràfiques a les parets i una tercera a terra, que es pot trepitjar. El segon espai es resol amb una llum de làser verd que talla l'aire de la sala, ocupat per una mena de boira. L'espai públic i l'espai privat, i l'espai privat emboirat, per on podem passejar, però amb coses amagades –que no dic ara per no introduir esperons innecessaris en la ressenya– i sotmès a la llum del làser. En el moment actual, en què l'artifici ocupa les sales d'exposicions, la mostra d'Anna Marín és tan reconfortant com un got de llet calenta una nit de tardor. **M. D.**

**LÍNIES CREUADES
I RECORDS**

// ASSUMPTA ROSÉS

.....
Alvar Calvet

Tinglado 4, Port de Tarragona. Setembre 2008
.....

L'exposició d'Alvar Calvet al Tinglado 4 no ha estat ben bé una exposició. Almenys no ha estat una de les exposicions que ell fa normalment, quan presenta mostres monogràfiques sobre un procés de treball, exposicions de tesi, resultats d'una campanya o exploració sobre un tema. Aquesta, en canvi, ha estat una mena d'antològica, però feta sense l'escenografia i la contextualització previsible en un tal esdeveniment. L'exposició donava la sensació de ser una mena de magatzem o taller provisional on l'artista havia traslladat els seus materials per poder-los ordenar, classificar i llegir en conjunt.

Hi havia obres de les diferents sèries en les quals ha treballat durant quinze anys. Com un arxiu endreçat, un lloc de consulta i confrontació, més que no una representació finalista i orquestrada.

Ordenats amb continuïtat, estalvi d'espai i muntatge poc aparent, es presentaven peces de: *Toqueu-ho si us plau*, 1994; *Ordits*, 1995; *Cada home un artista*, 1998; *Remember de souvenirs*, 2002; *RED, Red, RET* i *Heaven*, 2003, i *Entre el blanc i el negre*, 2005-2008. Els salts se veien com esglaons coherents, construïts en un camí poblat

de contraris: abstracció / figuració, realitat / simbolisme, elaboració tècnica / improvisació, d'expressió individual / participació col·lectiva, pintura / objectes. I encara l'evidència de dues menes d'abstraccions: l'abstracció realista i geomètrica (referents de camises, tovallons, tovalles, draps de cuina i estampats de roba) i l'abstracció simbòlica (retrats, situacions individuals i estats d'ànim).

Contra l'art entotsolat, analitzat i criticat per Xavier Rubert de Ventós en la seva famosa obra primera (*El arte ensimismado*, 1968), el treball d'Alvar se situa en el territori de l'art mirall, antropològic, obert, implicat socialment. Art alienat, contaminat d'allò que es troba fora del propi llenguatge expressiu i fora de la problemàtica de l'art per l'art. Diu Rubert de Ventós: «la alienación no puede dejar de ser un elemento constitutivo en toda obra de arte», i parla d'un art «alienado o enajenado» que afirma «una tesis existencialista: la expresión puramente abstracta, objetiva y extranjera al mundo sólo es posible desde la experiencia de la alienación y del absurdo; el verdadero "ensimismamiento" puede ser una queja, una alucinación, un grito, nunca un dato ni un proyecto».

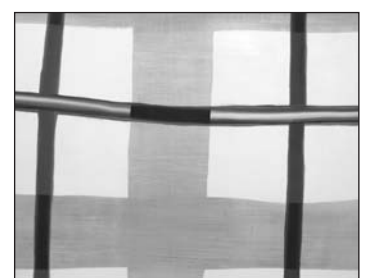
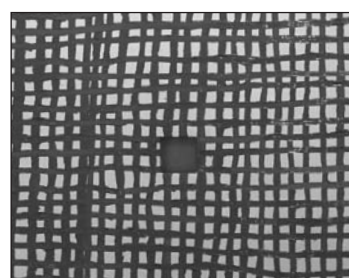
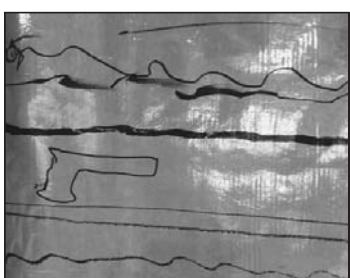
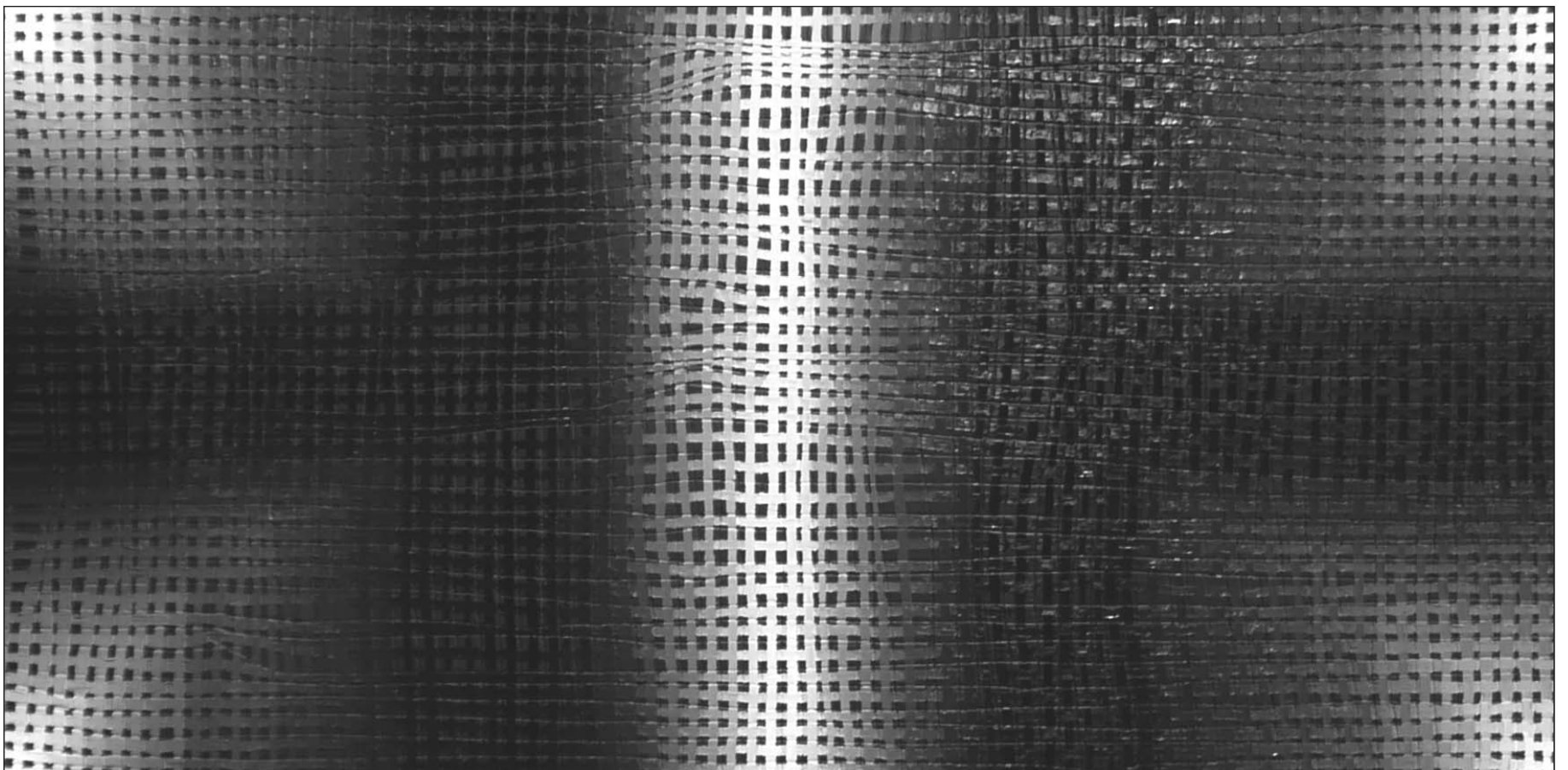
Quan Maurice Denis va afirmar que una pintura és una superfície plana coberta de colors dipositats en un cert ordre, va oferir una coartada perfecta als artistes per desmitificar l'acte creatiu i centrar els objectius de l'avantguarda en la deconstrucció i la superposició de novetats. Però l'art no queda al marge de la realitat, del simbolisme, del significat ni de la transcendència. Ni tan sols l'art abstracte que, com el figuratiu, el simbòlic o el

metafísic, relaciona realitat i subjectivitat amb missatges significatius.

Les intencions i les teories mai no salvaran per si sols una obra d'art. Aquesta, per ser-ho, precisa valors estètics i qualitats plàstiques. Les obres d'Alvar Calvet, poden interessar pel seu enfocament social de participació, de diàleg, però convencen perquè tenen eficàcia, originalitat, ofici, un tractament del color ajustat, un joc de profunditats hàbilment suggerides pel color, per les línies i les textures. Trames precises dialoguen amb línies insegures, sensacions de profunditat, amb superposicions i interferències que fan dubtar sobre què és el davant i què el darrere, on és el fons i on la figura.

El treball personal i travat de l'autor estructura l'espai, crea un recer que acull la participació d'altres persones convertides en artistes perquè considera la potencialitat que en cada individu hi ha un artista. A l'entorn de l'obra personal situa intervencions, escrits, pintures de grups amb els quals interacciona: presos, malalts mentals, amics, companys de professió, prostitutes, emigrants. No és indiferent a aquesta opció la seva dedicació a la docència. La mirada a l'altre, per a un professor, és una responsabilitat d'atenció.

A cada esperit, correspon un cel, un futur, una incertesa, un somni. A cada personalitat li escau una camisa que evoca presència. En cada obra d'art hi ha una porta d'entrada.

BIAM 08.
UNA BIENNAL JOVE
 DEL 18/10/2008 AL 7/12/2008
 // IVAN FAVÀ VIVES

.....
www.museumontsia.org
 .....

.....
 Fa dos anys destacàvem la trajectòria de la Biennial d'Amposta tot situant-la com un referent que puntualment ens crida l'atenció, alhora que resisteix els embats d'un moment en què és habitual que desapareguin certàmens, festivals o altres propostes tan ràpid com van aparèixer, caigudes en l'oblit per la medietesa que s'imposa en tots els àmbits. La BIAM és de les iniciatives properes –podríem citar també la Biennial de Valls– que resisteixen i han trobat el seu lloc. Conscients dels seus límits, s'han imposat per

l'aposta decidida i la constància dels seus impulsors. Una edició més ha acomplert la seva voluntat d'oferir una plataforma als creadors més joves, independentment de la seva experiència i presència en el món de l'art. L'enguany aquest predomini torna a ser indiscutible. L'altre aspecte amb què els seus jurats es mantenen fidels és amb la seva contribució al debat general de l'art. En aquest sentit, l'obra seleccionada és un reflex de la diversitat de discursos i de les diverses tècniques que podem veure arreu en l'actualitat. Però si haguéssim de destacar un punt de trobada o un lloc comú hauríem d'incidir en el caràcter inquiet i experimental de tots ells.

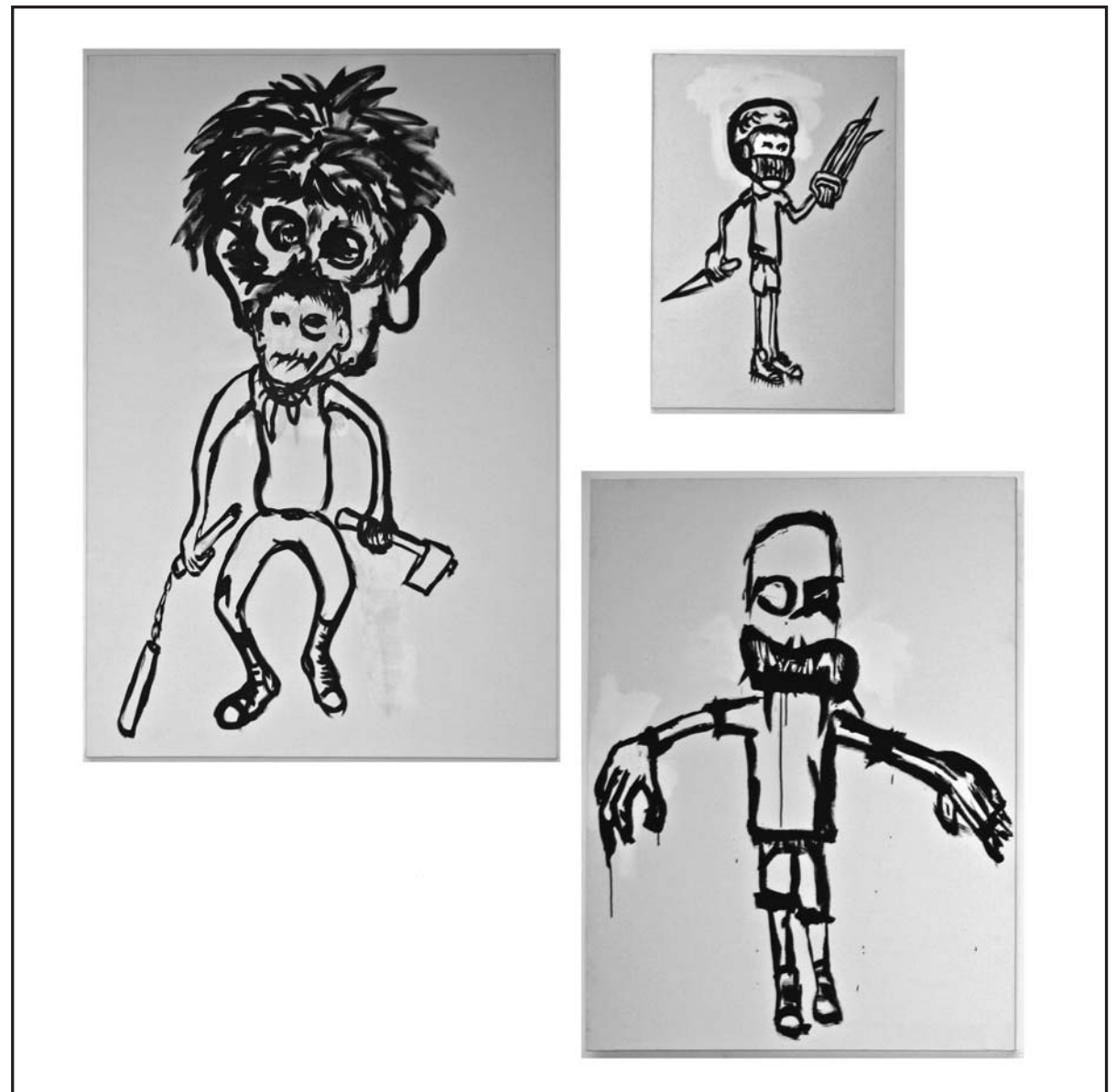
Destaca, primer, pel caràcter volgudament participatiu de la seva obra, *Reliquias* de Verónica Aguilera (guanyadora del primer premi de la Biennial de Valls 2007). Es tracta d'una instal·lació de corones de paper daurat, en què posa el seu interès en allò efímer i alhora qüestiona l'objecte com a producte de l'art. És clara la reminiscència de les corones votives visigòtiques que el públic pot endur-se reproduïdes en postals. Hi transparenten, també, conceptes sobre la percepció; la consciència i el pas del temps; els límits de la representació i les fronteres entre l'espai físic, l'espai imaginat i l'espai representat. Un altre exemple d'instal·lació és *Screaming in Spanish*, del col·lectiu Fearless Studio, de contingut fortament crític amb el sistema polític i de creació visual, i que ja coneixíem de l'anterior edició de la Biennial.

L'altre format especialment utilitzat és el del vídeo i l'animació digital. Antonio Menchen amb *I want to be*

Marilyn Monroe i Raquel Frieria amb *Sobre perder el tiempo* posen també l'objectiu sobre el temps que es perd –que es passa o esdevé espai de contemplació–, i sobre les diferents maneres de percebre'l. Aquesta mateixa motivació presenten les fotografies del *Políptico de la serie «Duerme»* de Luismi Romero Carrasco.

En un altre sentit, Daniel Jacoby, acostumat a treballar en projectes en què utilitza documentació, elabora una *Frecuencia cromática en prensa escrita de enero de 2008*. La podríem definir com una mena de cromatograma o radiografia de colors –utilitza la impressió digital– dels titulars més representatius en premsa escrita durant aquell període, en què el procés mateix i la informació recollida esdevenen matèria artística.

Finalment, la pintura també és present en aquesta edició. S'imposen, entre tots, la ironia àcida d'*El Supremo se aburre*, l'obra de Julio Falagán, una composició mixta (pintura sobre teles i quadre de saló, més adhesiu) sobre el tema del poder i la violència que aquest genera. En paral·lel, hi ha l'obra de Pablo Bellot, guanyador del premi BIAM 08. Ell és un jove creador amb una trajectòria creixent (va rebre la Beca 2007 de creació artística del MUSAC). *Mini Yo, invasión nº cinco* són dibuixos enèrgics (acrílic sobre paper), fets de manera ràpida, fins i tot grollera, violents, representats amb un contrapunt irònic mitjançant els «Mini yo», personatges manllevats del cinema més popular, en què l'autor treballa des de fa temps i que remeten al seu imaginari infantil, alhora que li serveixen d'instrument necessari per inquietar l'espectador.

LUZ... CÂMERA... AÇÃO!

CÈLIA DEL DIEGO THOMAS

.....
Todas as Histórias. Filmes da coleção da Fundação de Serralves Manoel de Oliveira.

Museu Serralves, Porto. Juliol – novembre 2008.

.....
www.serralves.com
 .....

El Museu Serralves ha fet coexistir, i no en va, la mostra sobre una selecció de treballs videogràfics de la col·lecció de la Fundació, *Todas as Histórias*, i l'exposició de reconeixement al cineasta portuguès Manoel de Oliveira, posant en joc les nocions de realitat i ficció des del prisma de les constants contaminacions mútues entre art i cinema.

D'una banda, la col·lectiva proposa un recorregut conceptual que indaga en les múltiples migracions de l'univers fílmic al camp de les arts visuals, oferint tot un inventari de fórmules apropiacionistes –cites, alteracions, reinterpretacions i transgressions– dels clàssics, des de la tragèdia *Hipòlit* d'Eurípides fins *The Exorcist* de William Friedkin; ahora que revisa qüestions implícites al gènere del cinema com la narrativa o la construcció d'imatges. I ho fa amb una cartellera de luxe que inclou treballs, entre d'altres, de Marcel Broodthaers, Tacita Dean, Douglas Gordon i Runa Islam. Per l'altra, es presenta la primera mostra en format expositiu d'Oliveira, dins la commemoració del seu centenari i coincidint amb la Palma

d'Or que li ha atorgat enguany el Festival de Cannes. Una exhaustiva retrospectiva que contempla des dels seus primerencs documentals fins a la recent estrena de la seva darrera producció: *Cristovão Colombo. O Enigma*, i que permet copsar les particularitats del seu llenguatge cinematogràfic, fent èmfasi en els punts de contacte entre aquest i les arts literàries, escèniques i visuals.

Podríem aventurar que la progressiva incursió del cinema en el si de treballs videogràfics plantejats des de l'escena artística assoleix el seu clímax amb la irrupció, a l'empar de la multidisciplinarietat, de projectes obertament cinematogràfics dins el context expositiu. No cal dir que les particularitats de recepció de la filmografia d'Oliveira al llarg de l'itinerari generat entre les projeccions simultànies que s'estenen per l'espai d'exposició no tenen res a veure amb l'assistència a una presentació consecutiva dels seus films en el marc de la gran pantalla –com la que es porta a terme amb el programa *Cem anos em dois*

meses, promogut per la Cinemateca Portuguesa i que la dimensió temporal condiona la visita de les dues propostes del Museu de Serralves pel fet d'enfrontar la durada de cadascuna de les intervencions o pel·lícules exhibides amb el temps de recorregut de la totalitat de la mostra, duel que insta el visitant a assajar una nova manera de mirar fonamentada en la selecció pròpia dels fragments de treballs a visualitzar ahora que evidencia la vasta capacitat d'assimilació d'un públic avesat a l'acumulació frenètica de material d'arxiu de consum domèstic gràcies a eines internàutiques com el *vodcast* o l'*emule*.

De fet, la dualitat entre art i cinema plantejada en projectes com els que ens ocupen no només expandeix el concepte tradicional d'exposició, sinó que també posa sobre la taula de manera implícita les nocions d'arxiu i preservació del material audiovisual que els compona. I és que la ja octogenària figura de la filmoteca cinematogràfica no troba el seu anàleg en el marc de la institució artística, sent fins el moment assumida la seva missió de manera parcial i atomitzada per part dels agents implicats –artistes, galeries, col·leccionisme públic o privat, i l'encara incipient actuació de les distribuïdores de videoart.

.....
 Imatge – Joao Onofre, *Untitled (Martha)*, repetició ralentida d'un pla extret de la pel·lícula homònima del realitzador alemany R.W. Fassbinder
 .....

LA VIDA FORA DE CAMP

// JOANA HURTADO MATHEU

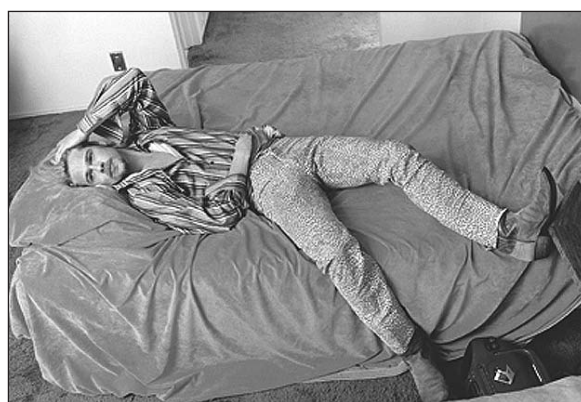
.....
Annie Leibovitz.

Maison Européenne de la Photographie de París.
 .....

La coneixem de segones, indirectament; com es coneix a tots aquells que fotografien les estrelles de Hollywood. I això que la nord-americana Annie Leibovitz ha creat un estil inconfusible i que avui dia és una de les més sol·licitades. Però, com aconseguir que es vegi el teu estil, la teva signatura, quan el que tothom veu (o vol veure) és a Brad Pitt amb uns arrapats pantalons de lleopard? La resposta, en el cas de Leibovitz, és evident: fent retrats més que peculiars. Res de fotografiar l'estrella en la seva intimitat, res de descobrir a l'actor o actriu que hi ha sota la careta habitual, sinó tot al contrari: fent-los disfressar i posar davant la càmera com si interpretessin un paper d'allò més extravagant, creant ambiciosos escenografies cinematogràfiques, entre el kitsch refinat i el *glamour* més impecable, carregades de plecs sedosos i generosos escots, on no falten dramàtics tocs de llum, laca, i molt, molt maquillatge.

Aquesta és la marca Leibovitz més recent. Ara bé, les fotografies que la van fer famosa i que tots tenim en ment (sabent o no que són seves) no són precisament conegudes per la seva monumentalitat escenogràfica. Segur que recordeu la foto de John Lennon despullat abraçant a Yoko

Ono, que va ser portada de *Rolling Stone* coincidint amb l'assassinat del cantant. O de la polèmica portada de *Vanity Fair* amb Demi Moore embarassada i completament nua –bé, no del tot: amb arracades i anell, que l'elegància a Hollywood no s'ha de perdre mai.

.....
 Doncs bé, després d'aquest repàs entre l'ahir i l'avui de la retratista més preuada dels EUA, ara ve quan ens cauen els esquemes, perquè tot canvia després de veure l'exposició que li dedicà la Maison Européenne de la Photographie de París aquest estiu. Agrupant més de 200 obres, la mostra alternava la monumentalitat dels treballs editorials amb una generosa mostra de fotografies personals. Una petita representació dels seus retrats de famosos deixaven pas a altres encàrrecs menys coneguts, com la seva sèrie de paisatges, on destaca la del desert

de Jordània, o un reportatge sobre Sarajevo. Però més enllà de la cara més pública, on realment descobríem una altra Leibovitz era en la seva fotografia privada: la seva família, fent la migdiada o suant al jardí de casa, les seves vacances, el seu primer embaràs (als 52 anys!), les seves tres filles, els seus amics, les seves relacions... I aquí és on més impressiona, perquè molts dels seus amics i amors per nosaltres també estarien entre les llistes de famosos. És el cas de la seva amiga Patti Smith i, sobretot, de Susan Sontag, amiga i amant. El repertori d'imatges de Sontag és infinit, i a través d'ella no només descobrim una història d'amor de cada dia, sinó també una dura crònica d'hospitals que acaba amb el retrat de l'escriptora al seu llit de mort. Aquest retrat i el de la seva mare, sense somriure, amb tot el pes i l'expressió d'una cara plena d'arrugues, contrasten amb l'aparença sublim de les celebritats. En aquest peculiar àlbum de família la perfecció es troba precisament en la seva mancança.

L'exposició reconcilia, així, les dues cares de l'obra de Leibovitz, revelant-nos l'àlbum confidencial que es mou darrere de la pancarta pública.

Annie Leibovitz, A Photographer's Life, 1990-2005, indica, només amb el títol, el que asseguren molts fotògrafs: que l'ofici no es limita a la feina, sinó que molt sovint és una vocació que abraça tant la comanda com la vida privada. Potser per això quan algú li pregunta com és la vida d'una fotògrafa cèlebre com ella, a qui li obren les portes de la Casa Blanca, Leibovitz respon: «Només una vida a través d'una lent».

**S'HA APROPIAT ALGUN
COP D'ALGUNA COSA (...)
QUE NO LI PERTANYIA? SÍ.**

// MARIA DE PFAFF

.....
J. G. Ballard. Autòpsia del nou mil·lenni.
Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.
Juliol – novembre de 2008.

.....
www.cccb.org // www.ballardian.com
www.ballardian.com/1st-ballardian-festival-of-home-movies
 .....

El nou mil·lenni ja ha arribat, ha passat i ha mort per a J. G. Ballard, que metafòricament en realitza l'autòpsia a l'exposició *J. G. Ballard. Autòpsia del nou mil·lenni* celebrada al CCCB. Encara que hi ha aspectes que travessen transversalment l'exposició, aquesta es divideix principalment en nou àmbits temàtics: Credo, De Shanghai a Shepperton, Paisatges de somni, L'espai interior, Zona de Catàstrofe, Asèpsia i neobarbàrie, Biblioteca Ballard i Art Ballardiana, que desxifren allò substancial de l'univers

d'aquest escriptor.

What I Believe, credo personal i artístic de Ballard que dóna nom al primer bloc de l'exposició, és resultat d'un encàrrec que la revista francesa *Science Fiction* va fer a l'escriptor i que es va publicar el gener del 1984 a la mateixa revista. Es tracta d'una mena d'enunciació precipitada i sintètica, quasi aforística, de les coses en què ell creu i concentra, en si mateix, tot el contingut de l'exposició. Després d'aquest moment intens de Credo, la condensació es desarticula en un perfecte engranatge expositiu que repassa els diferents aspectes més detingudament a cada àmbit.

En aquesta fragmentació del discurs expositiu la figura de Ballard es va perfilant en un viatge de dins a fora que culmina amb l'extracció natural de l'adjectiu «ballardià», definit pel *Collins English Dictionary*. En aquest punt, l'exposició abandona Ballard com a centre gravitatori i el situa com a paradigma de l'escriptor de culte tot centrant-se en un grup d'artistes per als quals l'obra de l'escriptor esdevé referencial.

Aquest fet es concreta amb fotografies d'Ana Barrado i Michelle Lord, amb una animació d'Ann Lislegaard i amb

una sèrie de vídeos domèstics gravats amb telèfons mòbils per part d'una sèrie d'artistes. Aquestes propostes es complementen amb una convocatòria oberta que convida a aquell qui senti l'impuls «ballardià» a filmar el seu propi vídeo i participar en un concurs.

L'escriptura de Ballard, a l'igual que la d'altres, és enormement suggestiva i té una capacitat extraordinària per generar imatges. En aquest sentit, les obres dels artistes esmentats representen aquesta sensibilitat «ballardiana» i funcionen com a traduccions visuals de les imatges i dels paisatges que suggereixen els relats i les novel·les de l'escriptor.

La mirada premonitòria de Ballard penetra en la realitat, l'escodrina a la manera d'un forense i diagnostica les coordenades d'un futur distòpic. Aquesta mirada profètica capaç de desvelar la lògica resolutive dels esdeveniments l'ha acabat convertint, paradoxalment, en un escriptor realista.

I la realitat és que després d'haver gaudit de l'atrocitat de les quilomètriques escales mecàniques del CCCB i d'haver despertat de la letargia, reprenem el nostre rumb després d'una experiència indefugible: la del futur.

**MAMT PEDAGÒGIC:
UNA EINA DINÀMICA PER A
LES ESCOLES
MUSEU D'ART MODERN DE LA
DIPUTACIÓ DE TARRAGONA**

// MARISA SUÁREZ I NÚRIA SERRA

Educadores.

.....
www.altanet.org/MAMT

<http://MAMTpedagogic.altanet.org>
.....

Què vol?

.....
La principal missió del Servei Pedagògic és difondre i donar a conèixer les seves col·leccions a partir de les diferents propostes i activitats dissenyades per aprendre a mirar i a conèixer millor les obres i els artistes del Museu. Cal, però, pensar una estratègia i preparar accions per convertir el museu en un lloc de participació on poder apropar-nos per observar, mirar, aprendre, imaginar i pensar a través del patrimoni artístic.

El museu ha de ser un espai imbricat directament amb el nostre entorn més proper, com a lloc comú de trobada.

Des del Servei Pedagògic ens proposem assessorar als docents i als escolars en l'elaboració dels seus estudis curriculars per ampliar el desenvolupament de les capacitats d'expressió i comunicació dels nois i de les noies mitjançant el contacte amb les obres d'art, amb l'objectiu de millorar la seva capacitat de producció i apreciació artística.

L'espai pedagògic (<http://MAMTpedagogic.altanet.org>) ens permet oferir tot un ventall d'activitats estructurades temàticament: escultura, pintura, gravat, *collage*, tapís.

Com ho fem?

.....
La metodologia de treball es basa en l'observació directa de les obres en el seu espai expositiu concret i de la planificació de la visita conjuntament amb els docents. Treballem els aspectes formals i tècnics, així com els conceptuals, en funció del nivell de cada grup i de les obres triades, i ens apropem als artistes representats al Museu, afavorint el diàleg entre la seva obra i les diferents categories d'alumnes.

Iniciem la nostra tasca elaborant un treball previ amb la col·laboració dels docents per conèixer millor les característiques de cada grup, establint els continguts de la visita i les pautes de treball, amb la finalitat que els

alumnes s'hi familiaritzin i puguin treballar-hi durant uns dies a l'escola.

Durant la visita al Museu, hem de ser capaços de transmetre sensacions a través de la mirada o amb qualsevol altra forma d'interacció amb els objectes. Estructurem la visita al museu fent una introducció de l'espai expositiu, parlem del significat del Museu com a contenidor de les obres, establim les diferents pautes de treball i, a continuació, passem a les sales del Museu on es desenvolupen directament les activitats.

Coincidint amb l'inici de cada curs escolar, el Museu organitza una jornada dedicada especialment als docents on es presenten les novetats del curs i es recullen les seves suggerències per poder construir plegats dinàmiques de treball. És en aquesta línia que proposem la participació activa de les escoles amb l'activitat: Imagina't que ets un artista... i que exposes al MAMT, on el Museu convida a les escoles a exposar els treballs realitzats a partir de la programació pedagògica i de les activitats del Museu.

En definitiva, volem que la relació entre el Museu i l'escola serveixi per incrementar la capacitat d'observació, intuïció, reflexió i imaginació dels nois i de les noies i per poder donar els elements per desenvolupar una mirada estètica i crítica.

□ **CRÈDITS ARTIGA:** Direcció: Assumpta Rosés // Consell de redacció: Cèlia del Diego, Ivan Favà, Assumpta Rosés i Antonio Salcedo // Correcció de textos: Agnès Toda // Disseny i maquetació: Alexandre Ayxendri □ Apartat de Correus 4119. 43007, Tarragona // artiga@art-tarragona.com // Versió digital: www.art-tarragona.com

Patrocinen

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

AJUNTAMENT DE REUS
ÀREA DE CULTURA

AJUNTAMENT DE
TARRAGONA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Produeix

ARTIGA

www.art-tarragona.com